

них є унікальні за тривалістю перебування у статусі придатних до поширення в Україні завдяки їх стабільно високим господарським якостям, а також стійкій ринковій конкурентоспроможності. Так, сорт люцерни Полтавська Зайкевича перебуває у районуванні з 1931 р., сорти кормового буряка: Переможець - з 1947 р., Полтавський білий - з 1959 р. Сорти озимої вики Полтавська 77 та Степна і сорт люцерни Полтавчанка визнано національними стандартами України.

Крім того, вперше в Україні на угіддях Полтавської сільськогосподарської дослідної станції створено промислову пасіку диких бджіл - рудої осмії.

Принагідно відмітити, що генератором ідей і планів по відзначенню 130-річчя Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції, на жаль, була не дирекція цієї установи, а саме директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України В.А. Вергунов.

Саме з його ініціативи і дякуючи його спонсорській допомозі було виготовлено і встановлено меморіальні дошки С.Ф. Третьякову та В.І. Сазанову на науковому корпусі Полтавської сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова НААН України та В.І. Сазанову на першому навчальному корпусі Полтавської державної аграрної академії.

Неоціненну допомогу в організації та проведенні ювілейних урочистостей надали: головний редактор тижневика «Вечірня Полтава» В.П. Марченко, Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського (директор Фесик К.Б.), Полтавська державна аграрна академія (ректор, професор Аранчій В.І.), обласна наукова бібліотека імені І.П. Котляревського (директор Зеленська Т.І.).

Засноване 130 років тому Полтавське дослідне поле є джерелом безпрецедентного за довготривалістю й ефективністю досвіду зі створення наукової установи, зразком дослідницької та практичної діяльності, виховання славетних фахівців сільського господарства, корисного і повчального спілкування із всесвітньовідомими світилами науки. Його живодайна сила впливатиме на нові й нові покоління.

Хотілося б, щоб майбутнє України як аграрної держави було за молодими фахівцями сільського господарства, відданими землі, селу, хліборобській справі, вченими-аграріями, які б завжди пам'ятали пророчі слова Жан-Жака Руссо: «Єдиний засіб утримати державу в стані незалежності від будь-кого - це сільське господарство. Володійте ви хоч би всіма світовими багатствами, якщо Вам нічим харчуватися - ви залежите від інших. Торгівля створює багатство, однак сільське господарство забезпечує свободу».

В цьому зв'язку принагідно нагадати слова всесвітньовідомого вченого Миколи Івановича Вавилова, ім'я якого носить станція, з нагоди 40-річчя заснування Дослідного поля «Пусть солнце Украины бесконечно светит над Полтавским Опытным Полем ...

Пусть длинная вереница деятелей, подобных Черепихину, Дьякову, Соловскому, Третьякову, Курдюмову, Сазанову высоко держит знамя агрономической науки».

Думається, що громада Полтавщини, її науковий аграрний загал будуть і надалі міцно тримати прапор агрономічної науки, не дадуть згаснути зірці перлини аграрної науки України.

ТРЕТЬЯКОВ ТА САЗАНОВ - РОЗБУДОВНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ

Н.М. Опара

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри БЖД інженерно-технологічного факультету
ПДАА,
м. Полтава*

Серед найновітніших складових сучасного природознавства вітчизняна сільськогосподарська дослідна справа посідає чільне місце.

Свій організаційний поступ, як, до речі, й підвалини, вона взяла з Полтавщини.

Системного характеру методологічний підхід, передусім польовий метод, у галузевому дослідництві отримав завдячуючи наполегливій праці цілої плеяди вітчизняних учених-аграріїв початку минулого століття С.Л. Франкфурта, Б.М. Рожественського, В.І. Сазанова й, особливо, С.Ф. Третьякова.

С.Ф. Третьяков очолював Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію з 1910 по 1918 р.

У своїй публікації в журналі «Хуторянин» №9(1914) на честь вшанування професора Д.М. Прянішнікова директор Полтавської дослідної станції С.Ф. Третьяков, привітавши ювіляра з 25-річчям наукової діяльності, поряд із багатьма здобутками також відзначив діяльність вченого разом з учнями (в тому числі В. Сазановим) й Іншими співробітниками щодо встановлення багатьох особливостей мінерального живлення різних сільськогосподарських рослин.

Наказом по Народному Комісаріату Землеробства від 9 серпня 1920 р. В.І. Сазанов очолив Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію, прийнявши її від тодішньої в.о. директора А.П. Сталінської. Слід відмітити, що в той період ця установа переживала важкі часи. Майже два роки після смерті С.Ф. Третьякова вона не мала директора.

І не випадково, в своєму вітанні з нагоди 40-річного ювілею Полтавської сільськогосподарської дослідної станції (1924 р.) академік М.І. Вавилов зазначав: «...Пусть длинная вереница деятелей, подобных Черепихину, Дьякову, Соколовскому, Третьякову, Курдюмову, Сазанову высоко держит знамя агрономической науки...».

Після смерті С.Ф. Третьякова як Полтавська сільськогосподарська дослідна станція, так і його родина опинилися у досить значній матеріальній скруті й моральному пригніченні. Звичайно, цьому сприяла не тільки втрата голови родини, а й загальна важка політична та соціальна ситуація в країні.

Віктор Іванович Сазанов не тільки виправив положення з діяльністю станції, а й проявив опіку над родиною С.Ф. Третьякова, яка знаходилася у вкрай скрутному становищі.

В березні 1922 р., він як голова Полтавського наукового сільськогосподарського товариства звернувся до Правління Всеукраїнського Агрономічного Товариства з проханням підтримати перед Комісаріатом народної освіти клопотання про звільнення від оплати за навчання в інституті дочок С.Ф. Третьякова в пам'ять про заслуги їх батька перед наукою і сільським господарством України.

Призначення нового директора Полтавської сільськогосподарської дослідної станції - Віктора Івановича Сазанова дещо поліпшило ситуацію на станції, яка переживала глибоку кризу не лише зовнішню, але й внутрішню. Тут треба зазначити й те, що С.Ф. Третьяков та В.І. Сазанов були одностайними, як у науці, так і в житті. І це стало, як кажуть, посланням долі для цієї уславленої й авторитетної наукової установи.

Славна плеяда керівників Полтавської Дослідної Станції - Черепашіна, Дьякова, Соколовського, Третьякова - в особі Віктора Сазанова одержала гідного послідовника, якому М.І. Вавилов бажав «високо тримати прапор агрономічної науки».

В.І. Сазанов склав програму діяльності станції. Цей документ викликав широкий резонанс наукового загалу не тільки низкою різнобічних та наукових Ідей, а й новаторським підходом. Останній передбачав аналіз економіки району досліджень і ув'язки з нею усіх інших програмних питань.

В історії сільськогосподарської дослідної справи цієї величезної Російської імперії такого ще не було. Щось подібне у 1910 році у оновленій програмі Полтавської сільськогосподарської дослідної станції пропонував С.Ф. Третьяков, але В.І. Сазанов надав своїй програмі більшого економічного звучання.

Віктор Іванович був великим патріотом галузевої дослідної справи. Він наполегливо домагався виведення в Україні своїх власних сортів цукрових та кормових буряків, системної і координованої організації їх виробництва. У цьому вчений вбачав незалежність від іноземних фірм і був продовжувачем справи, започаткованої А.С. Зайкевичем та С.Ф. Третьяковим.

В.І.САЗАНОВ (1879-1967) - ЗНАКОВА ПОСТАТЬ АГРАРНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ, РОСІЇ ТА КАЗАХСТАНУ

В.М. Самородов

*доцент кафедри екології,
охорони навколишнього середовища
та збалансованого природокористування,*

П.В. Писаренко

доктор сільськогосподарських наук, професор;

С.В. Поспайов

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент;
професори кафедри землеробства
і агрохімії ім. В.І. Сазанова*

*Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава*

При вивченні агрономії, землеробства та селекції, а також при проведенні дослідницької роботи з цих дисциплін не можна обминути наукові надбання доктора сільськогосподарських наук, професора, одного з перших Героїв Праці України - Віктора Івановича Сазанова (1878-1967).

Згадаймо лише декілька відгуків його сучасників, щоб об'єктивно уявити цю особистість. Так, академік І.В. Якушкін вважав, що це один з найкрупніших дослідників, видатний учений, бездоганна людина. Академік В.Р. Вільямс відмічав, що В.І. Сазанов зміцнив зв'язок наукових знань з прикладними запитами сільського господарства. Голова сільськогосподарської секції Укрдержплану К.Г. Маньківський писав, що Віктор Іванович - «спокійний, упевнений у своїх силах будівник дослідної справи, відданий їй усією душею і наполегливо працює над її вдосконаленням та розвитком». Із всього наведеного можна зробити висновок, що мова йде про надзвичайну людину, життя і діяльність якої були тісно пов'язані з Україною, Росією та Казахстаном.

Народився В.І. Сазанов в невеличкому місті Путивль на Сумщині, 1 (13) травня 1879 р., у родині купця другої гільдії, власника майже 400 га землі. Нам майже нічого не відомо про дитячі та юнацькі роки Віктора Івановича. Знаємо лише, що в 1897 р. він закінчив Сумське реальне училище. Під впливом ідей К.А. Тімірязєва він їде до Москви, де в 1901 р. закінчує Московський сільськогосподарський інститут (нині Російський державний аграрний університет - Московська сільськогосподарська академія імені К.А. Тімірязєва), одержавши диплом із званням вченого-агронома. Після цього, з 1901 по 1902 р., Віктор Іванович працював ґрунтознавцем у хімічній лабораторії Тверського губернського земства (Росія). Треба відзначити, що ця лабораторія була заснована з його ініціативи і піклування.

Вміння В.І. Сазанова творчо і наполегливо працювати було помічене, йому почали пропонувати різні посади, але молодому агрономові хотілося зайнятися науковою діяльністю. Т ось така можливість нагодилася. В.І. Сазанов переїхав в Україну, де з 1902 по 1904 р. працював агрохіміком у Київській